

Warszawa, 24-06-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

WZF.7060.91.2024.SC/TO

Pan

Władysław Kosiniak-Kamysz

Wiceprezes Rady Ministrów

Minister Obrony Narodowej

via: ePUAP

Szanowny Panie Premierze,

uprzejmie informuję, że za pośrednictwem posłów i senatorów, a także bezpośrednio, wpływają do mnie wnioski żołnierzy, którzy zostali pozbawieni prawa do emerytury wojskowej na skutek nieuznania okresu służby w Służbie Celnej za okres równorzędny ze służbą wojskową.

Przedmiotowy problem wynika z treści art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin (Dz.U. z 2025 r. poz. 305 ze zm. dalej: wojskowa ustawa zaopatrzeniowa), zgodnie z którą do żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po dniu 31 grudnia 2012 r., jeżeli przed tym powołaniem pełnili służbę w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Biurze Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej lub Służbie Więziennej, nie stosuje się „nowych zasad” ustalania wysługi emerytalnej (m.in. emerytura po 25 latach służby).

Uchwalając ustawę z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego,

Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 poz. 1321, dalej: ustawa z 2017), ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie funkcjonariuszy celnych do systemu zaopatrzeniowego, co było konsekwencją realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 marca 2015 r. (sygn. akt K 39/13), który orzekł, że funkcjonariusze Służby Celnej, wykonujący zadania policyjne powinni być objęci tym samym system emerytalnym co przedstawiciele innych służb mundurowych.

W ramach dostosowania przepisów prawa do wymogów stawianych przez Konstytucję RP ustawodawca dokonał zmian w kontekście zrównania praw funkcjonariuszy Służby Celnej jedynie w zakresie naliczania uprawnień emerytalnych służb mundurowych. Znowelizowana¹ została zatem ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2024 poz. 1121 ze zm. dalej: policyjna ustawa zaopatrzeniowa), pominięto jednak tożsame przepisy znajdujące się w wojskowej ustawie zaopatrzeniowej.

Wojskowa ustawa zaopatrzeniowa w art.13 ust. 1 pkt 2, jako równorzędne ze służbą wojskową w Wojsku Polskim nakazuje uwzględniać okresy służby uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury policyjnej. Jest to odesłanie przedmiotowe do treści art. 13 policyjnej ustawy zaopatrzeniowej. Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 1d jako równorzędne ze służbą w Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służbie Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służbie Celnej, Służbie Celno-Skarbowej i w Służbie Więziennej traktuje się okresy zatrudnienia funkcjonariuszy od dnia 15 września 1999 r. do dnia przekształcenia stosunku pracy w stosunek służby w przypadku, gdy osoba, która wykonywała zadania przypisane dla Służby Celnej, otrzymała akt mianowania skutkujący tym przekształceniem (podobnie inspektorzy kontroli skarbowej i pracownicy wywiadu skarbowego – art. 13 ust. 1 pkt 6).

¹ Art. 18a zmieniony przez art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 1321) zmieniającej nin. ustawę z dniem 1 stycznia 2018 r.

Oznacza to, że żołnierzom zawodowym przechodzącym na zaopatrzenie emerytalne na „starych zasadach” do wysługi emerytalnej zostanie doliczony okres służby w Służbie Celnej. Tymczasem żołnierzowi, który po 15 września 1999 r. pełnił służbę w Służbie Celnej, a do zawodowej służby wojskowej został powołany po 31 grudnia 2012 r. okres Służby Celnej nie zostanie doliczony, co więcej na zaopatrzenie emerytalnej będzie mógł przejść „na nowych zasadach” dopiero po 25 latach służby wojskowej.

Pozbawienie funkcjonariuszy celnych, którzy po 31 grudnia 2012 r. kontynuowali służbę w Wojsku Polskim, uprawnień emerytalnych na wcześniejszych korzystniejszych zasadach może wywoływać wątpliwości co do zgodności takiej regulacji z wynikającą z art. 32 Konstytucji RP zasadą równości, szczególnie, że możliwość taką otrzymali funkcjonariusze służb policyjnych i specjalnych, w tym także nieistniejących obecnie BOR czy UOP.

W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego różnicowanie sytuacji podmiotów podobnych jest dopuszczalne, jeżeli zostały dochowane trzy wymogi. Po pierwsze, wprowadzone przez prawodawcę kryteria różnicowania muszą być racjonalnie uzasadnione. Muszą one mieć związek z celem i treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma. Po drugie, waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie podmiotów podobnych, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku różnego traktowania podmiotów podobnych. Po trzecie, różnicowanie podmiotów podobnych musi znajdować podstawę w wartościach, zasadach lub normach konstytucyjnych (wyrok TK z 14 kwietnia 2003 r., K 34/02).

W czasie w którym realizowana była reforma systemu zaopatrzeniowego (1 stycznia 2013 r.), w obrocie prawnym nie było jeszcze orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (z 3 marca 2015 r., sygn. K 39/13). W uzasadnieniu do ustawy wprowadzającej reformę systemu zaopatrzeniowego² wskazano wówczas, że celem nowego systemu emerytur mundurowych było objęcie nim obligatoryjnie wyłącznie

² Ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 664).

żołnierzy powołanych do służby i funkcjonariuszy przyjętych do służby – po raz pierwszy – po dniu 31 grudnia 2012 r. Oznacza to, że funkcjonariusze pozostający ówczśnie w służbie zostali z niej wyłączeni.

Paradoksalnie objęcie funkcjonariuszy celnych systemem zaopatrzeniowym nastąpiło dopiero w wyniku uznania przez Trybunał Konstytucyjny normy prawnej wynikającej z przepisu art. 18a ust. 1 policyjnej ustawy zaopatrzeniowej za niezgodną z art. 32 Konstytucji RP, w zakresie, w jakim wśród osób uprawnionych do świadczeń emerytalnych pomija funkcjonariuszy Służby Celnej, którzy wykonują zadania policyjne. Wyrok Trybunału dotyczył tzw. pominięcia legislacyjnego, a zatem sytuacji w której ustawodawca nie uregulował jakiejś kwestii, choć był do tego konstytucyjnie zobowiązany. W wyniku tego orzeczenia doszło do wtórnej niekonstytucyjności pozostałych przepisów pragmatyk zaopatrzeniowych pomijających funkcjonariuszy celnych. Z sytuacją taką mamy do czynienia, gdy przepis prawa pierwotnie zgodny z Konstytucją staje się z nią niezgodny w wyniku zmiany otoczenia prawnego, np. poprzez zmianę Konstytucji, orzecznictwa, innego aktu prawnego lub kontekstu społeczno-prawnego.

W mojej ocenie realizacja tego wyroku Trybunału nie nastąpiła w pełnym zakresie, zaś wpływające do mnie wnioski wskazują, że norma prawna wynikająca z treści art. 18a ust. 2 pkt 2 wojskowej ustawy emerytalnej, w zakresie w jakim pomija funkcjonariuszy Służby Celnej wywołuje wątpliwości z punktu widzenia art. 32 Konstytucji RP.

Z tej perspektywy zasygnalizowania wymaga także treść wniosków żołnierzy pozostających aktualnie w służbie, których pozbawia się możliwości doliczenia okresu służby w Służbie Celnej na potrzeby ustalenia wysokości uposażenia wraz z dodatkami. Chodzi w szczególności o art. 137 ust. 1 i art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U. z 2024 r. poz. 248 ze zm. dalej: ustawa o obronie Ojczyzny) w zakresie w jakim nie pozwalają one zaliczyć żołnierzowi okresu służby w Służbie Celnej do okresu uprawniającego do nabycia i mającego wpływ na wysokość dodatku za długoletnią służbę wojskową, a także uznania stopnia (w Służbie Celnej).

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r., poz. 1264 ze zm.) zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do wliczania do okresu służby wojskowej

okresu służby bądź zatrudnienia w Służbie Celnej, tj. nowelizacji art. 18a ust. 2 pkt 2
wojskowej ustawy zaopatrzeniowej. Będę także zobowiązany za odniesienie się do
wątpliwości dotyczących ustawy o obronie Ojczyzny.

Z wyrazami szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/